

אני נתן וייס איש עדות. נולדתי בבז'וזוב בשנת 1926 במשפחה אדוקה וענפה.

הסיפור על בז'וזוב (ברזוב) עיירה שנמצאת בדרום פולין לרגלי הקרפטים, מבוסס על עדות אישית ועל עדות של תושבי המקום שאותם חקרתי רבות.

בפרוץ מלחמת העולם השנייה, בספטמבר 1939 הצבא הגרמני של היטלר כבש את כל פולין. בהסכם הידוע בשם ריבנטרופ- מולוטוב, היטלר חילק את פולין בין גרמניה לרוסיה.

יצא כך שהעיירה בז'וזוב נשארה בידי הצבא הגרמני.

הגבול שהפריד בין צבאות גרמניה ורוסיה היה נהר ה"סאן".

מיד כשכבשו הגרמנים את העיירה החלו הרדיפות, ההשפלות, הרציחות ודיכוי האוכלוסיה היהודית.

כתוצאה מהמצב הנוראי והבלתי נסבל, חלק גדול מהצעירים, החלו לברוח דרך נהר ה"סאן" לצד הרוסי.

בין הבורחים היו גם חמשת אחיי.

בעיירה, כמו ברוב המקומות לאורך הגבול דאז(בין צבא רוסיה לגרמניה)נשארו בבתיים רק אנשים זקנים, חולים, ילדים ונשים. היות ואני הייתי רק ילד בן 13 נשארת בבית עם הוריי, עם שתי אחיותי, לאה ונחמה ועם אחי הקטן הרש-לייב בן ה-9.

היהודים היוו שליש מהאוכלוסיה בעיירה וסביבותיה, כ-2600 נפשות.

בבז'וזוב פעלו חמישה בתי כנסת, שני רבנים, האחד בשם יוסף וובר, מחסידי בובוב והרב איצ'ה גבל מחסידי גור.

היו ארגונים כמו אגודת ישראל, הפועל המזרחי, השומר הדתי, ביתר, רביזיוניסטים, גורדוניה ואפילו קומוניסטים בסתר.

אספר לכם סיפור אחד מני רבים על השפלות היהודים שאני הייתי עד לו:

הגרמנים אספו בשוק המרכזי בעיירה את הרבנים ומכובדי הקהילה היהודית, ראשית גזרו להם את הזקנים ואת הפאות בסכינים ובמספריים, בצורה משפילה ביותר, לדוגמא:

גזרו להם חצי זקן ופאה אחת ובמצב זה ציוו עליהם לרקוד ברחוב. הכל היה מלווה במכות ובצחוק סדיסטי של האוכלוסיה המקומית והקצינים הגרמנים.

אחר כך נצטוו לאסוף את הפרשות הסוסים בשוק ולטאטא את הבוץ, כשהם על הברכיים.

בבז'וזוב לא היה גטו עם גדרות תיל כמו בערים הגדולות, אבל היה קיים עוצר ואסור היה ליהודים לעזוב את בתיהם החל מהשעה שש בערב, עד השעה שש בבוקר. יהודים שניסו לצאת בשעת העוצר על מנת להסיג קצת אוכל אצל השכנים הפולנים, היו נידונים למוות ע"י המשטרה מקומית שהיתה מורכבת מפולנים ואוקראינים תחת פיקודם של ה"שופו" (משטרת ההגנה הגרמנית). הרצח בוצע במקום ובלי שום התראה.

היהודים שהפרו את העוצר ונרצחו בעיירה היו: יוסף מן, בינים פריינד, משה קופליק, שתי הבנות של צודיק טק ואחרים שאיני זוכר כבר את שמותיהם.

האבא של שתי הבנות שנרצחו, היה עגלון והוא נצטווה יחד עם עוד שני יהודים, לאסוף את כל הגוייות לעגלה שלו ולהביאם לקבורה.

על מנת ליצור קשר בין השלטון הנאצי והאוכלוסיה היהודית, הקימו הגרמנים "יודנרט" אשר תפקידו היה להעביר ולבצע את כל פקודות ודרישות השלטון, כגון: לספק לגרמנים יהודים לעבודות פרך(סלילת כבישים, עבודה במחצבות, נקיון העיר)ועוד עבודות משפילות. התמורה היתה מאה גר' לחם ליום.

המצב נעשה גרוע מיום ליום ונמשך כך עד מבצע "ברברוסה" בשנת 1941.

במבצע זה נהדף הצבא הרוסי כמעט עד סטלינגרד.

בשנת 1942 נערכה ועידת "וואנזה" בהשתתפותו של אדולף אייכמן והוחלט בה על "הפיתרון הסופי" של יהדות אירופה.

בעקבות החלטה זו החלו להקים מחנות השמדה בבלז'ץ, בטרבלינקה, באושוויץ, במיידנק ועוד.

על מנת לבצע ביתר יעילות את ההשמדה, החלו בשנת 1942 לרכז מהכפרים הנידחים מכל הסביבה את היהודים לתוך בז'וזוב. היה צורך לאכלס את כל האומללים האלה, כך שלכל משפחה דחסו עוד שתיים שלש נפשות.

הצפיפות, הרעב והיאוש היו בלתי נסבלים.

באחד הימים בתחילת 1942 הודיעו אנשי הגסטפו לאנשי היודנרט, שכל היהודים חייבים למסור מייד בפקודה את כל דברי הערך אשר ברשותם: זהב, כסף, פרוות, דברי אמנות ושטיחים יקרים. הפקודה התבצעה מייד.

למשפחתי הייתה מאפיה.

יום אחד הופיע ראש היודנרט בליווי נציג פלוגות העבודה הפולניות והזמין כמות גדולה של לחם. תוך כדי שיחה, נודע לנו שפלוגות אלו הגיעו לבז'וזוב כדי לחפור בור גדול ביער הסמוך לעיירה, יער "לז'נקי".

פרשנות היהודים הייתה שבור זה קשור ודאי לקו ההגנה של חזית גרמניה- רוסיה, אף אחד לא שיער שמכינים שם בור הריגה, קבר אחים ליהודי בז'וזוב והסביבה.

בתחילת חודש אוגוסט הגיעה פקודה ליודנרט ממפקדת הגסטפו בעיירה הסמוכה "דינוב" שכל הגברים מגיל 15 עד גיל 35 חייבים מיד להתיצב מול תחנת המשטרה הגרמנית "שופו".

מראש הכינו משאיות, כי בבז'וזוב לא היתה ואין עד היום תחנת רכבת.

סידרו אותנו בשורות, אנשי הגסטפו עברו בין השורות ובצורה סלקטיבית פקדו על הנאספים לעלות למשאיות. בסך הכל הועלו למשאיות 150 בחורים.

אני זוכר עד היום, הייתי כבר מעל גיל 15 אבל הייתי נמוך קומה, שני אנשי אס-אס התעכבו לידי, הבנתי מתוך השיחה ביניהם שאומנם אני קטן, אבל יש לי עיניים בורקות ולפי דעתם אלה עיניים מורדות-הם ציוו עלי לעלות למשאית.

המשאיות הובילו אותנו לתחנת הרכבת בעיירה "רימנוב" שם דחסו אותנו לשני קרונות משא ומשם הגענו למחנה העבודה "פרוקוצין" ליד העיר "קרקוב". לימים הפך שם המחנה ל"פלאשוב".

ממחנה "פלאשוב" שלחו אותי עם עוד מספר בחורים לעבוד בחברה גרמנית בשם "יוזף קלוג" שדרך אגב קיימת עד היום הזה בעיר "נירנברג".

מכיוון ששלטתי בשפה הגרמנית, הציבו אותי כעוזר למוביל הקטר של רכבת קטנה ומיוחדת שהובילה עפר לבניית מסילת הרכבת מוסקבה-ברלין. קמנו כל יום בשעה ארבע לפנות בוקר והלכנו ברגל כשישה קילומטר למקום העבודה.

התפקיד שלי היה, תוך כדי נסיעה איטית ולפי סימן ממוביל הקטר, לקפוץ מהקרונות ולהעביר את המחלף ממסלול למסלול.

באחד הימים מוקדם בבוקר, נסענו בשטח בוצי, אני כנראה התבלבלתי ופתאום ראיתי שהקרונות ירדו מהפסים. אצל הגרמנים נחרך דיני, מבוהל עד מוות, תוך שניות ספורות ברחתי מהמקום מבלי לדעת לאן אני רץ. כמו כל ילד מבוהל רציתי לחזור הביתה. לא ידעתי אז שאני נמצא במרחק של כמעט 200 קילומטר מהבית.

בודד, עזוב, רועד מקור, רעב ורדוף, הייתי צריך כל הזמן להסתתר מעיני אדם.

יום אחד לא יכולתי יותר לשאת את הסבל והחלטתי לצאת מהמחבוא לכביש, שם פגשתי פולנים עם סוסים ועגלות ושאלתי בתמימות רבה, איך אני מגיע לעיירה בז'וזוב?

הם לא הבינו את השאלה ובתדהמה גדולה שאלו שנית: "ילד אתה באמת רוצה להגיע לבז'וזוב?" "מה יש לך בבז'וזוב?"

הסברתי להם שאני משם, הבן של האופה ברל וייס ואני רוצה הביתה.

תשובתם הייתה בי כמכת מוות, הסבירו לי שבמקרה הם מבז'וזוב ושאינ לי כבר לאן לחזור....

בתשיעי לאוגוסט (1942) אספו את כל היהודים במגרש הספורט. למחרת, ב-10 לאוגוסט כ"ז בחודש אב, הובילו אותם במשאיות לגיא ההריגה ביער "לז'נקי", מרחק של כארבעה קילומטר, בקצה השני של העיירה.

לפי העדויות של המקומיים שחקרתי, נודע לי שבכל משאית הובילו בערך שבעים איש והיו 20 נסיעות כאלה, מזה נובע שנרצחו במקום כ-1400 איש ואישה.

היהודים נצטוו לרדת מהמשאיות, להתפשט וכך ערומים כביום הולדם לצעוד בדרכם האחרונה לתוך סבך היער.

מלווים ע"י הקומנדו הנאצי, המשטרה האוקראינית, המשטרה הפולנית וכלבים, נורו למוות אל תוך הבור הגדול שהיה מוכן ביער: זקנים, נשים וילדים תמימים.

הפולנים שפגשתי הזהירו אותי לבל יעלה בדעתי לחזור לעיירה, אם אחזור ירצחו גם אותי.

סיפורי האישי נמשך עד שנת 1945, דרך שמונה מחנות ריכוז והשמדה כולל את "הפלנטה האחרת" ששמה "אשוויץ".

אלה שמות המחנות: "פרוקוצין", גטו "קרקוב", בית הסוהר "ג'וז'קה" (שלוחה של בית הסוהר המפורסם מונטה לופה) "פלאשוב"-מוכר מרשימת שינדלר, תחת פיקודו של האכזר הנורא, אמן גוט, אוסטרוביץ, אושוויץ-כולל את צעדת המוות, נורדהאוזן-דורה-ברגן בלזן.

כששמעתי על השמדת העיירה שלי, נדרתי נדר, שאם אזכה להשאר בחיים מהתופת של המלחמה הנוראית הזאת, אחזור לעיירה - לבז'וזוב ועל קבר האחים אקים מצבה לזכר הנספים החפים מכל פשע שבכללם הורי היקרים וכל בני משפחתי.

בשנת 1990 הגשתי את נדרי.

המצבה שהקמתי לזכרם, לפי הקומפוזיציה שלי מסמלת:

שישה עמודים – שישה מליוני קורבנות.

שש קורות מתחת לתקרה המקשרות בין ששת העמודים, בצורת מגן דוד-מסמלות את הקשר של הציונות בעם היהודי בכל העולם.

גדר הברזל מסביב מורכבת משני סמלים (מגן דוד ומנורה) שנים עשר במספר-מסמלת את שנים עשר שבטי ישראל.

הפסוק בקדמת קורת הגג הלקוח מספר יחזקאל – חזון העצמות היבשות- "העצמות האלה כל בית ישראל המה".

המקום בו מדליקים נרות מסמל את תנורי המשרפות בקרמטוריום.

על הגג, סמל קבר רחל.

על הכיפה למעלה המנורה-סמלה של מדינת ישראל.

במשך כל השנים אחרי המלחמה היה בלתי אפשרי להגיע לפולין עקב השלטון הקומוניסטי.

בשנת 1988 הצלחתי לראשונה להגיע לבז'וזוב ומיד התחלתי במשימה הקדושה.

פגשתי פולני יליד המקום בשם "קנדרה" אשר הציע לי עזרה באיתור מקום הרצח.

הוא הוביל אותי לבית בודד בקצה היער, בו מטפלות נזירות בילדים מפגרים. לקראתנו באה נזירה מבוהלת, אישה מבוגרת, נמוכה, אשר קיבלה אותנו בחשדנות רבה. רק אחרי שפנינו אליה בשפה הפולנית, הסברנו את מטרת ביקורנו והאדון "קנדרה" הציג את עצמו נענתה היא לבקשתנו והובילה אותנו לסבך היער, למקום בו בוצע הרצח.

המקום היה מסומן במשטח קטן מבטון, עליו חרוטות השנים 1942-1962.

את המשטח בנתה עיריית בז'וזוב ובכך קבעה רשמית את מקום הרצח של אזרחים פולנים-יהודי המקום.

בשנת 1990 הקמתי על קבר האחים את המצבה.
במשך השנים רקמתי עם האוכלוסיה המקומית יחסים חמים.
ראש העיר, הכומר שהוא ידידי האישי, מפקד המשטרה המקומית, מהנדס העיר, מנהלת המוזיאון וחברים רבים מספסל הלימודים
שעזרו לי בהקמת המצבה ורוחשים כבוד רב למקום קדוש זה.
הניצחון שלי על החיה הנאצית, הוא הקמת מדינת ישראל.
הייתה לי הזכות להשתתף בהקמתה, ללחום את מלחמותיה בשרות צבא הגנה לישראל משנת 1949 ועד היום בשרות בטחוני במשטרת
ישראל.
זכיתי להקים בישראל משפחה מפוארת, נכדי שרתו ומשרתים ביחידות מובחרות כמו סיירת מט"כ.
אני מקווה שאוכל עוד שנים רבות לתרום ולשרת את מדינת ישראל ולהמשיך להיות עד לכל אותם מליונים, בני עמנו שנכחדו מהעולם
באותם שנים אפלות.

תודה לכולכם שבאתם לזמן קצר לעמוד במקום בו עמדו יקירי ברגעי חייהם האחרונים.
תודה שהקשבתם ותשאו זכרון זה עמכם.
ותודה שאתם מקיימים את הצואה "לזכור ולא לשכוח עד דור עשירי"

תודה לאישתי שושנה וייס
גם היא ניצולת התופת, אשר עזרה
לי רבות במשך השנים בהנצחה ובכתיבה.

שלכם נתן וייס
רמת הדר הוד השרון
טל: 09-7481576